

MỘT SỐ BIỆN PHÁP GIÚP SINH VIÊN HỌC TẬP MÔN THỐNG KÊ TRONG KHOA HỌC XÃ HỘI CÓ HIỆU QUẢ

NGÔ ĐÌNH QUẢ*

TÓM TẮT

Bài báo đề cập đến việc sử dụng các biện pháp dạy học, như: gắn liền việc học tập môn Thống kê trong khoa học xã hội với môn Phương pháp nghiên cứu khoa học, gắn lý thuyết với thực hành; đồng thời nêu lên một số biện pháp nhằm góp phần nâng cao hiệu quả học tập cho sinh viên.

Từ khóa: biện pháp dạy học, phương pháp nghiên cứu, thống kê trong khoa học xã hội.

ABSTRACT

Some measures to help students study Statistics applied in Social Sciences efficiently

The article is about using teaching procedures such as combination of study of Statistics applied in Social Sciences with Research Methodology; integration of theory into practice; and suggesting some measures to enhance students' learning effectiveness

Keywords: teaching method, research methodology, Statistics applied in Social Science.

1. Đặt vấn đề

Thống kê trong khoa học xã hội là một môn học được đưa vào chương trình đào tạo hệ cử nhân ở một số trường đại học nhằm giúp sinh viên có kiến thức và kỹ năng xử lý số liệu trong quá trình nghiên cứu. Là môn học cần đến kỹ năng tính toán, Thống kê trong khoa học xã hội vì vậy có thể trở thành một môn khó học đối với đa phần sinh viên các ngành của khoa học xã hội. Tuy nhiên, ngày nay, nhờ có máy vi tính với các phần mềm tính toán nên những khó khăn trên đã được giải quyết một phần.

Trong 3 năm tham gia giảng dạy môn Thống kê trong khoa học xã hội tại

Trường Đại học Mở Thành phố Hồ Chí Minh (TPHCM), từ năm 2008-2011, chúng tôi đã phát hiện những khó khăn mà sinh viên thường gặp trong quá trình học tập. Do đó, chúng tôi luôn cố gắng tìm ra những biện pháp thích hợp để có thể giúp sinh viên học tốt môn học này.

2. Cơ sở của việc đề xuất các biện pháp

2.1. Cơ sở lý luận

Trong quá trình giảng dạy, chúng tôi nhận thấy rằng để sinh viên có thể lĩnh hội được kiến thức thì giáo viên phải có những phương pháp giảng dạy hiệu quả, chọn lọc những kiến thức trọng tâm để truyền đạt, đồng thời sinh viên phải có những biện pháp học tập tích cực. Những vấn đề đó được chúng tôi dùng làm cơ sở lý luận cho việc đề xuất các biện pháp

* TS, Trường Đại học Sư phạm TPHCM

giúp sinh viên học tập môn học này hiệu quả hơn.

2.1.1. Lí thuyết học tập

Có nhiều lí thuyết học tập, nhưng hiện nay lí thuyết được nhiều người quan tâm và sử dụng là học tập thông qua hoạt động của người học. Một trong nhiều nhiệm vụ đặt ra cho người học là lĩnh hội kiến thức và hình thành kĩ năng. Nhiệm vụ này chỉ có thể hoàn thành tốt nếu người học tiến hành hoạt động học dưới sự hướng dẫn của giáo viên. Lí thuyết này là cơ sở để chúng tôi đề xuất các biện pháp về phía giảng viên cũng như các biện pháp về phía sinh viên.

2.1.2. Lí luận dạy học

Những vấn đề cơ bản của lí luận dạy học như: cấu trúc của hoạt động dạy học, các nguyên tắc và phương pháp dạy học được dùng làm căn cứ để tìm kiếm các biện pháp giúp sinh viên học tập môn Thống kê trong khoa học xã hội có kết quả.

2.2. Cơ sở thực tiễn

Từ thực tế dạy học môn Thống kê trong khoa học xã hội, trong quá trình thực hành bài tập, sinh viên còn gặp nhiều khó khăn. Do đó, cần đúc kết những kinh nghiệm từ bài học thực tiễn để giúp sinh viên học tập môn này một cách dễ dàng hơn.

2.2.1. Khó khăn khi lĩnh hội kiến thức

Thống kê toán học là môn học tương đối khó đối với sinh viên các ngành của khoa học xã hội vì người học cần có kĩ năng tính toán và năng lực tư duy trừu tượng. Khó khăn này có thể vượt qua nếu giảng viên biết đơn giản

hóa vấn đề học tập cũng như giảng dạy phù hợp với đối tượng.

2.2.2. Khó khăn khi luyện tập kĩ năng

Sĩ số sinh viên của giờ lên lớp môn Thống kê trong khoa học xã hội ở một số trường đại học thường đạt khoảng 100 người, phòng học chỉ có một máy vi tính của giảng viên và một số ít máy của sinh viên, nên việc luyện tập kĩ năng xử lí số liệu thống kê bằng phần mềm trên máy vi tính ngay trên lớp sẽ khó đạt yêu cầu đối với tất cả sinh viên.

Từ lí luận và thực tiễn đó, chúng tôi đã đưa ra và áp dụng một số biện pháp trong giảng dạy và học tập môn học nói trên, tại Khoa Đông Nam Á, Trường Đại học Mở TPHCM.

3. Một số biện pháp giúp sinh viên học tập môn Thống kê trong khoa học xã hội có hiệu quả

3.1. Nhóm các biện pháp giúp sinh viên lĩnh hội kiến thức

Biện pháp 1: Giảng dạy kiến thức thống kê thông qua những đề tài nghiên cứu

Giảng viên cần giảng dạy môn Thống kê trong khoa học xã hội gắn với môn Phương pháp nghiên cứu khoa học, xem Thống kê như một công cụ hỗ trợ cho việc nghiên cứu khoa học của sinh viên. Chính vì vậy, giảng viên cần đặt mục tiêu học tập môn học của sinh viên là học thống kê để xử lí số liệu cho đề tài nghiên cứu; cần gắn những bài học (chương) với những đề tài nghiên cứu, cũng như những công cụ (bảng hỏi...), phương pháp nghiên cứu (điều tra viết, thực nghiệm...) trong phạm vi chuyên

ngành của sinh viên trong giờ lên lớp của mình.

Ví dụ: Khi dạy chương 1. “Một số khái niệm căn bản trong thống kê”, chúng tôi đã tóm tắt quy trình sáu bước của việc thực hiện một đề tài nghiên cứu có sử dụng thống kê và chỉ ra việc sử dụng thống kê chỉ là một trong sáu bước của quy trình ấy. Đó là: (1) Phát biểu tên đề tài và câu hỏi nghiên cứu, (2) Nêu giả thuyết nghiên cứu chính là câu trả lời có tính chất phỏng đoán cho câu hỏi nghiên cứu ở trên, (3) Chuẩn bị công cụ nghiên cứu (bảng hỏi hoặc công cụ khác tùy theo người nghiên cứu sử dụng phương pháp nghiên cứu nào), (4) Tiến hành sử dụng các phương pháp nghiên cứu, với các công cụ nghiên cứu để thu thập dữ kiện nhằm chứng minh giả thuyết, (5) *Sử dụng phương pháp toán thống kê để xử lý số liệu nhằm chứng minh giả thuyết*, (6) Nếu giả thuyết được chứng minh, giả thuyết trở thành kết luận của đề tài nghiên cứu; nếu giả thuyết không được chứng minh, người nghiên cứu phải nêu và chứng minh giả thuyết khác hoặc kết luận theo kết quả nghiên cứu thực tế của mình nếu thời gian nghiên cứu đã hết.

Biện pháp 2: Trong giờ tự học, sinh viên cần đặt việc lĩnh hội kiến thức thống kê gắn liền với những đề tài nghiên cứu trong lĩnh vực chuyên môn của mình.

Biện pháp 3: Sinh viên cần theo học đầy đủ các giờ lên lớp và có đủ các phương tiện học tập như giáo trình, tài liệu tham khảo, máy vi tính có cài đặt phần mềm xử lý thống kê.

3.2. Nhóm các biện pháp giúp sinh viên luyện tập kỹ năng thực hành xử lý số liệu thống kê

Biện pháp 1: Kết hợp lý thuyết với thực hành ngay trong giờ lên lớp

Sau khi đã tổ chức cho sinh viên lĩnh hội lý thuyết, giảng viên giới thiệu các bài tập thống kê gắn với những đề tài nghiên cứu cụ thể rồi biểu diễn cách xử lý thống kê trên máy vi tính bằng phần mềm vi tính cho sinh viên quan sát. Sau đó, giảng viên mời sinh viên đại diện cho mỗi nhóm lên lặp lại các thao tác của kỹ năng trên máy vi tính. Sinh viên đại diện sẽ hướng dẫn lại cho các sinh viên khác nếu giảng viên giảng dạy trong phòng học chỉ có một máy vi tính. Điều quan trọng là giảng viên phải nói rõ cho sinh viên biết công dụng của từng loại thống kê trong chương trình học: khi nào sử dụng thống kê mô tả, khi nào dùng thống kê suy diễn; công dụng của từng phép kiểm nghiệm trong thống kê suy diễn. Nếu giảng dạy trong phòng máy vi tính thì việc thực hành kỹ năng xử lý số liệu của sinh viên sẽ thuận lợi hơn.

Ví dụ: Khi dạy phần thực hành “Khai báo biến và nhập liệu từ các thang đo bằng phần mềm SPSS 11.5” của chương 1, chúng tôi đã chọn đề tài “*Tìm hiểu mối liên hệ giữa một số đặc điểm của sinh viên năm thứ hai Khoa Đông Nam Á, năm học 2010-2011, Trường Đại học Mở TPHCM với thái độ của họ đối với môn Thống kê xã hội*” để minh họa cho quy trình 6 bước nêu trên và làm mẫu thao tác khai báo biến và nhập liệu trên máy vi tính với phần mềm sẵn có trong máy.

Biện pháp 2: *Luyện tập kỹ năng trong giờ tự học*

Sinh viên cần có một đề tài nghiên cứu cần đến việc xử lý số liệu bằng thống kê để vận dụng trong việc học tập môn học này và thực hành lại các bài tập thực hành do giảng viên đã hướng dẫn trên lớp khi tự học ở nhà.

Sau khi thực hành ở nhà, nếu gặp khó khăn, sinh viên có thể nhờ sự giúp đỡ của giảng viên trong giờ lên lớp vào buổi học sau.

4. Kết quả sử dụng các biện pháp giúp sinh viên học tập môn Thống kê trong khoa học xã hội

Các biện pháp nêu trên được chúng tôi sử dụng trong giảng dạy môn Thống kê xã hội tại các lớp DN 07, DN 08, DN 09 của Khoa Đông Nam Á, Đại học Mở TPHCM trong các năm học 2008-2009,

2009-2010, 2010-2011. Sử dụng đề trắc nghiệm có 80 câu và đề tương đương được soạn theo đề cương chi tiết môn học và các lĩnh vực mục tiêu như: biết, hiểu, vận dụng, trong ba năm học trên, chúng tôi thu được kết quả như sau: 80% sinh viên đạt yêu cầu sau khi thi kết thúc môn học lần thứ nhất, 95% sinh viên đạt yêu cầu sau khi thi kết thúc môn học lần thứ hai.

5. Kết luận

Đa phần sinh viên các ngành thuộc lĩnh vực khoa học xã hội cho rằng Thống kê là môn học khó, nhưng nếu giảng viên giải thích cho sinh viên hiểu rõ sự cần thiết cũng như hướng ứng dụng của môn học và áp dụng các biện pháp nêu trên trong quá trình dạy học thì sinh viên sẽ học tập với thái độ tích cực, hứng thú và hiệu quả hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Leslie J. Nason (1994), *Học thế nào cho tốt*, Võ Trung Hiếu dịch, Nxb Thuận Hóa.
2. Dương Thiệu Tống (2005), *Thống kê ứng dụng trong nghiên cứu khoa học giáo dục*, Nxb Khoa học xã hội.
3. Hoàng Trọng, Chu Nguyễn Mộng Ngọc (2005), *Phân tích dữ liệu nghiên cứu với phần mềm SPSS*, Nxb Thống kê.
4. Denise Chalmer, Richard Fuller (1995), *Teaching for learning at university*, Edith Cowan University Perth, Western Australia.
5. Shelley O'Hara (2011), *Improving your study skills*, Melbourne University, Australia.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 08-11-2011; ngày chấp nhận đăng: 10-02-2012)